

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1049

van **STEFAAN SINTOBIN**

datum: 27 juli 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) - Herijking Natura 2000-gebieden

"De eisen die Europa aan beschermde natuur stelt, zetten het kabinet en daarmee de Nederlandse boeren klem. Premier Mark Rutte zou daarom hoogstpersoonlijk in Brussel moeten onderhandelen over de Nederlandse Natura2000-gebieden", aldus enkele Nederlandse deskundigen. In Nederland lijkt er zowel bij de boeren als de rest van de bevolking de consensus te zijn dat de stikstofuitstoot waar mogelijk gereduceerd moet worden, maar dat de stikstofplannen van de regering de boeren veel te hard treffen. Een situatie die erg vergelijkbaar is met de Vlaamse dus.

Net zoals in Vlaanderen zijn sommige van de 162 Natura 2000-gebieden in Nederland soms erg klein, maar kunnen die er toch voor zorgen dat een (familiale) boer moet stoppen. 'Stikstofprofessor' Jan Willem Erisman van de Universiteit Leiden geeft het volgende aan: "voor de langere termijn moet je in Brussel de discussie aangaan: welke natuur is essentieel? Over de Waddenzee zal niemand twijfelen. Maar een klein gebied in de buurt van Duitsland, met soorten die over de grens in veel grotere aantallen te vinden zijn, moet je dat ten koste van álles overeind houden?"

Ook Maurits von Martels, tijdens de vorige legislatuur nog in de Nederlandse Tweede Kamer, is duidelijk: "De ideaalplaatjes voor Natura2000-gebieden zijn volstrekt niet haalbaar. Het is wensnatuur die al enkele decennia geleden is geformuleerd. Ondanks het feit dat de stikstofdepositie sinds 1990 al sterk is afgenomen, blijken die wensbeelden nog niet gehaald te zijn. Bovendien spelen er nu andere vraagstukken, zoals droogte. Dat soort factoren bepaalt dat de natuur zich continu aanpast en niet in een vast keurslijf geperst kan worden. Het is echt tijd voor een herijking van het Natura 2000-beleid. We kunnen niet dezelfde doelstellingen gebruiken die we toen hebben geformuleerd."

1. Hoe evalueert de minister de oproep van de Nederlandse deskundigen? Acht hij het een optie om voor Vlaanderen met de Europese instellingen te onderhandelen over een herijking van de Natura 2000-gebieden?
2. Werd door de Vlaamse Regering tijdens deze legislatuur al onderzocht in hoeveel en welke van de kleinere Natura 2000-gebieden soorten voorkomen die in landen als Nederland, Duitsland, Frankrijk enzovoort in veel grotere aantallen te vinden zijn? Zo ja, welke waren dit concreet? Zo niet, waarom niet? Plant hij dit nog te laten onderzoeken?
3. Gaat de minister akkoord met de stelling dat "de ideaalplaatjes voor Natura2000-gebieden volstrekt niet haalbaar zijn" en/of we "niet dezelfde doelstellingen kunnen gebruiken die toen werden geformuleerd"? Welke gevolgen heeft dit desgevallend voor het stikstofbeleid?

ANTWOORD

op vraag nr. 1049 van 27 juli 2022

van **STEFAN SINTOBIN**

1. Ik schets graag kort het Natura 2000-beleid vooraleer op een 'herijking' in te gaan. Dat beleid is gebaseerd op de Habitat- en Vogelrichtlijnen. Beide richtlijnen werden een aantal jaar geleden onder leiding van de Europese Commissie grondig doorgelicht door middel van een 'fitness check', inclusief een consultatie van stakeholders. Het rapport werd gepubliceerd op 16/12/2016, gevolgd in 2017 door een actieplan (https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/index_en.htm). De conclusie luidde kort gesteld dat beide richtlijnen in het kader van het biodiversiteitsbeleid van de Europese Unie nog steeds zeer relevant zijn en 'fit for purpose', maar ook dat het bereiken van de doelstellingen van de richtlijnen zal afhangen van een verbeterde implementatie ervan.

De Habitat- en Vogelrichtlijnen hebben tot doel om de habitats en soorten van communautair belang, bepaald in de bijlagen bij de richtlijnen, in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Dat moet in de eerste plaats gebeuren in de Natura 2000-gebieden.

Vlaanderen is in de Belgische staatrechterlijke context volledig bevoegd voor de implementatie van deze richtlijnen. Dit is een stapsgewijze proces, met als eerste stap de afbakening van de Natura 2000-gebieden op wetenschappelijke basis, volgens de in de richtlijnen opgelegde criteria. Dit proces is afgesloten in 1988 voor de Vogelrichtlijngebieden en in 2004 voor de Habitatrichtlijngebieden, met de goedkeuring door de Europese Commissie door het van communautair belang verklaren van de Habitatrichtlijngebieden. Sindsdien zijn in die gebieden een aantal wettelijke bepalingen van kracht om verslechtering van de staat van instandhouding te voorkomen.

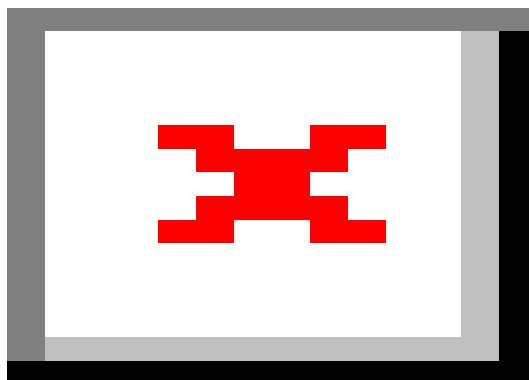
De vervolgstap is de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dat is in Vlaanderen gebeurd in twee stappen, tegelijk voor vogels en voor de habitats en soorten die vallen onder de Habitatrichtlijn: in 2010 stelde de Vlaamse regering gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen vast en in 2014 specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor alle Habitatrichtlijngebieden en de Vogelrichtlijngebieden die ermee overlappen. Voor de overige Vogelrichtlijngebieden werden de afgelopen jaren eveneens specifieke instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld. Aan deze beslissingen ging jarenlang, intensief overleg met belanghebbenden en overheden vooraf. Sinds die beslissing vormt het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen het kader voor het Natura 2000-beleid.

Deze instandhoudingsdoelstellingen zijn opgevat als een beschrijving van de gunstige staat van instandhouding, als na te streven einddoel. Anders gezegd, we gaan er van uit dat als deze doelen gerealiseerd zijn, deze soorten en habitats zich in een gunstige staat van instandhouding zullen bevinden. Deze doelen zijn opgesteld op wetenschappelijke basis maar rekening houdend met socio-economische aspecten. Ze zijn zo veel als mogelijk kwantitatief beschreven (bv. de oppervlakte van een habitat of het aantal broedparen van een vogelsoort) en waar dat niet kon, kwalitatief.

Het huidige Natura 2000-beleid is beschreven in het Vlaams Natura 2000-programma, vastgesteld door de Vlaamse regering in 2017 (https://natura2000.vlaanderen.be/sites/default/files/vlaams_natura_2000-

[programma.pdf](#)). Dit programma vormt het kader voor de inspanningen en maatregelen om deze doelstellingen te realiseren. Ik verwijs graag naar <https://natura2000.vlaanderen.be/> voor dit programma, besluiten met de instandhoudingsdoelstellingen, de bijhorende achtergrondrapporten en andere informatie en documentatie over Natura 2000 in Vlaanderen.

Onderstaande figuur, eveneens afkomstig van het Europees Milieuagentschap (<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/proportion-of-terrestrial-land-covered>), illustreert dat België binnen de Europese Unie tot de landen behoort met het kleinste aandeel Natura 2000-gebieden ten opzichte van het landoppervlak. Voor Vlaanderen bedraagt dit in totaal (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden gecombineerd) 12,3%, voor enkel Vogelrichtlijngebieden 7,3% en voor enkel Habitatrichtlijngebieden 7,8%. Het Natura 2000-beleid is sterk gefocust op deze gebieden. Anders gezegd, het bereiken van de gunstige staat van instandhouding, die nog veraf is, moet in de eerste plaats gebeuren via maatregelen in deze gebieden.

De Europese biodiversiteitstrategie formuleert als een van de doelstellingen het stopzetten van de achteruitgang van de staat van instandhouding van habitats en soorten en het bereiken van een gunstige staat van instandhouding of een sterk positieve trend voor ten minste 30% van de habitats en soorten die nu niet in een gunstige staat verkeren. Deze strategie werd ondersteund door de Europese Raad van milieuministers en dus ook door Vlaanderen en België.

Om terug te komen op uw vraag, kan ik op basis van uw inleiding een 'herijking' enkel interpreteren als een verlaging van de ambitie van het Natura 2000-beleid. Gezien hoger geschetste beslissingen en beleidscontext, is onze opdracht ten aanzien van de Europese Commissie in de eerste plaats om aan te tonen hoe Vlaanderen daadwerkelijk de beoogde verbetering van de staat van instandhouding zal realiseren en te voldoen aan de wettelijke verplichtingen van beide richtlijnen, eerder dan een 'herijking' te onderhandelen. Alleen al gezien de doelstellingen van de Europese biodiversiteitstrategie, zou dit volgens mij ook weinig kans op slagen hebben.

2. De staat van instandhouding van habitats en soorten wordt wetenschappelijk beoordeeld op basis van objectieve data en criteria, waaronder het areaal of 'verspreidingsgebied'. Dit areaal mag volgens de Vogel- en Habitatrichtlijnen niet verkleinen. Het is aan elke lidstaat om de gunstige staat van instandhouding te bereiken en dus het areaal minstens te behouden. Het behoud van het areaal is dan ook een van de onderdelen van de gewestelijke en specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Deze specificeren daartoe waar nodig de locaties, oppervlaktes of populaties die te behouden of bereiken zijn. Indien Vlaanderen voor een soort de rand van het areaal vormt, is hier wel rekening mee gehouden in de omschrijving van de instandhoudingsdoelstellingen, maar steeds met als uitgangspunt het behoud van het areaal binnen de lidstaat. Dergelijke oefening acht ik daarom niet aan de orde.
3. Zoals in mijn antwoord op deelvraag 1 al beschreven, zijn voor de Natura 2000-gebieden instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld door de Vlaamse regering. Dit gebeurde op basis van uitgebreide wetenschappelijke achtergrondrapporten en na intensief overleg op lokaal en Vlaams niveau met alle mogelijke betrokken belanghebbenden en overheden. Dit betrof het grootste participatief traject ooit binnen de Vlaamse overheid. De uitkomst van dit proces zijn dan ook geen 'ideaalplaatjes' maar zo concreet mogelijke omschrijvingen van doelen per gebied, met een zorgvuldige afweging van de ecologische noden en rekening houdend met socio-economische activiteiten. Een eventuele bijstelling van de instandhoudingsdoelstellingen kan maar na een nieuw proces van wetenschappelijke analyse, gevolgd door overleg. Dit maakt geen deel uit van het proces van de PAS.